

SUMMARY

L. Orehova. Language's culture as an important indicator of creative teacher's development in the researches of native language didactics in the end of XIX and beginning of XX centuries.

The paper considers a model of language teachers in the creative personality studies of domestic language didactics. Given the public nature of teaching profession, school teacher and a teacher of higher educational institutions are the bearers of the elitist culture of speech, which should be a model for students and language in their ideal of an independent voice of creative activity.

Key words: speech culture, creative development of the teacher, rhetorical personality, creative self-realization, teaching experience.

УДК 378.22(410).041:374

О. М. Палеха

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

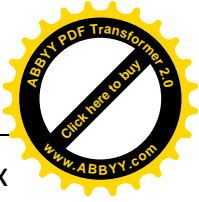
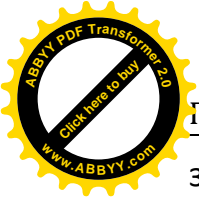
СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІМИ УЧИТЕЛЯМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

У статті розглядаються особливості створення у вищих навчальних закладах Великої Британії сприятливого навчального середовища для виконання самостійної позааудиторної роботи майбутніми учителями іноземної мови. Автор аналізує основні компоненти навчального середовища та досліджує специфіку його функціонування за умови використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій.

Ключові слова: самостійна позааудиторна робота, навчальне середовище, компоненти навчального середовища, майбутні учителі іноземної мови, новітні інформаційні і комунікаційні технології

Постановка проблеми. Згідно з Законом МОН України «Про вищу освіту» самостійна робота є невід'ємною формою організації навчального процесу. В умовах входження України до Болонського процесу її місце та частка суттєво змінюються. Однією з рекомендацій, озвучених на Всеукраїнській нараді ректорів з питань розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір (2004 р.), – є посилення ролі самостійної роботи студентів. Поряд із збільшенням її обсягу зростає і обсяг навчального матеріалу, який, відповідно до навчальних програм, виноситься на самостійне опрацювання.

Не зважаючи на те, що обсяг самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови збільшується, залишається недослідженою чітка та якісна стратегія її організації. Виникають труднощі у виборі оптимальних і раціональних методів, форм і засобів оволодіння



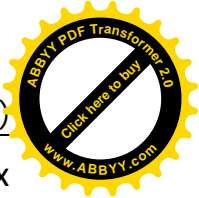
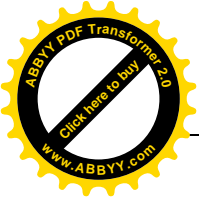
змістом навчання під час самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови. У зв'язку з цим вважаємо доцільним і необхідним звернутися до зарубіжного досвіду. Поєднання надбань вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки у сфері організації самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови є перспективним шляхом і буде сприяти позитивним змінам у цій галузі. Організація самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови у вищих навчальних закладах Великої Британії є чітко узгодженою з цілями професійної підготовки, а ефективність її у першу чергу залежить від дотримання низки важливих умов, зокрема створення сприятливого навчального середовища.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз різноманітних наукових джерел з проблеми організації самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови свідчить про те, що вона була і є у колі наукових інтересів вітчизняних і зарубіжних науковців. До висвітлення цього питання долучилися такі британські науковці як Дж. Броуд, Д. Брукс, Д. Гарднер, В. Кембел, П. Кенді, К. Кестен, Л. Міллер, М. Тейлор, Д. Тернер, Дж. Уайт, Дж. Хармер, С. Хігінс, П. Хілз тощо. Висвітленню ролі, яку новітні інформаційні і комунікаційні технології відіграють у процесі організації самостійної позааудиторної роботи, присвячені дослідження Д. Хіндса, Д. Сміта, Д. Малоне, В. Уілсона тощо.

Чимала кількість наукових доробків вітчизняних вчених присвячена технології організації самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів (І. П. Бобакова, М. В. Донченко, О. Л. Коношевський, З. С. Кучер, Н. Г. Сидорчук, І. А. Шайдур, Н. О. Шишкіна).

Останнім часом активізувалися дослідження в галузі теорії та практики підготовки вчителів за кордоном. Важливі питання структури педагогічної освіти Великої Британії, тенденцій її розвитку, шляхів реформування, змісту, методів і форм організації навчання майбутніх учителів у британських вищих навчальних закладах висвітлені у роботах В. М. Базуріної, І. П. Задорожної, Ю. В. Кіщенко, А. В. Парінова, Л. П. Пуховської, Н. П. Яцишин та ін.

Проте поза увагою вітчизняних науковців залишився досвід, набутий вищими навчальними закладами Великої Британії щодо організації саме самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови. Таким чином, відсутність у вітчизняній педагогічній науці досліджень, присвячених вивченню сучасного досвіду Великої Британії з організації самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови та наукова, соціальна і практична актуальність проблеми зумовили вибір теми статті.

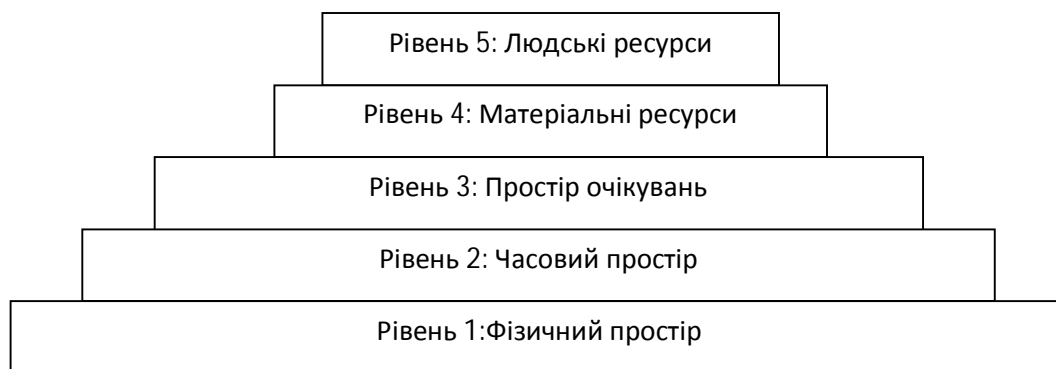


Мета статті – розкрити особливості створення у вищих навчальних закладах Великої Британії сприятливого навчального середовища для виконання самостійної позааудиторної роботи майбутніми учителями іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Створення у вищих навчальних закладах Великої Британії сприятливого навчального середовища для виконання майбутніми учителями іноземної мови самостійної позааудиторної роботи ми розглядаємо як важливу умов ефективної її організації. Британський науковець Дж. Макбет приділив значну увагу дослідженню особливостей створення навчального середовища, виділив основні його компоненти і запропонував їхню ієрархію (схема 1) [4, р. 9].

Схема 1

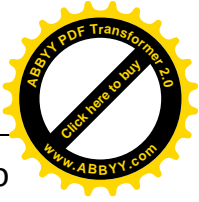
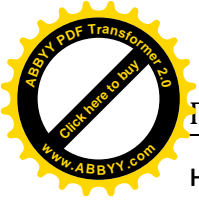
Будова навчального середовища за Дж. Макбетом



Розглянемо детально кожен компонент, запропонований у схемі. Під фізичним простором дослідник розуміє місце, де безпосередньо відбувається самостійна позааудиторна робота. Її виконання може відбуватися вдома; у бібліотеках; мовних центрах; різноманітних відділеннях при університетах, створених спеціально для самостійного виконання студентами навчальних завдань.

Часовий простір включає в себе певну кількість навчальних годин, які відводяться навчальним планом для самостійної позааудиторної роботи. Самостійна позааудиторна робота студентів складає значну частину їхнього навчального навантаження. Вона є одним із основних резервів підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

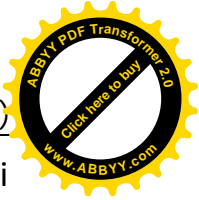
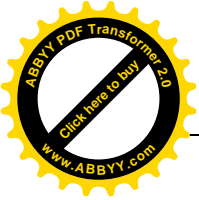
Зазначимо, що позааудиторна самостійна робота інтегрована у навчальний план, а не лише виконує функцію додатку до аудиторного навантаження студентів. Дослідження навчальних планів різноманітних британських університетів і коледжів засвідчує варіативність частки самостійної позааудиторної роботи від 50% до 70% навчального



навантаження майбутніх учителів-філологів, що обумовлено значною автономією вищих навчальних закладів. Так в університеті Кенту навчальне навантаження майбутніх учителів іноземної мови складає 35–40 годин на тиждень. 10–12 годин відводиться на аудиторні заняття (лекції, семінарські та лабораторні заняття, консультації), решта часу (25–28 годин) припадає на самостійну навчальну діяльність студента поза аудиторією [1].

В університеті Ньюкаселу розроблені чіткі рекомендації щодо співвідношення аудиторної і самостійної роботи. На 1 годину лекційних занять припадає 1 година самостійної позааудиторної роботи майбутніх учителів іноземної мови, що включає роботу з конспектом лекції, опрацювання додаткового матеріалу з теми, складання списку запитань по навчальному матеріалу тощо. Після 1 години семінарського заняття студент відпрацьовує 0,5 години самостійно, виконуючи різноманітні завдання: вправи, готує доповіді, повідомлення тощо. Самостійна позааудиторна робота обсягом 3 години виконується майбутніми педагогами після 1 години тьютерських занять. Отже після 3-х годин, проведених у аудиторії, студент має присвятити 4,5 години самостійному підвищенню рівня своїх знань. Варто зазначити, що 1/3 загальної кількості самостійної позааудиторної роботи з курсу повинна бути витрачена на підготовку до підсумкового іспиту, а 2/3 – на поточну підготовку до аудиторних занять. Важливим моментом у виведенні кінцевої оцінки студента є те, що якісне виконання майбутніми учителями іноземної мови самостійної роботи поза аудиторією складає 25% загального навчального результату [6].

Бажання та вмотивованість студентів самостійно працювати можуть збільшуватися і зменшуватися залежно від їхнього сприймання безпосередньо процесу самостійної роботи і очікувань щодо її результатів. Значно впливає на ефективність самостійної позааудиторної роботи особисті характеристики майбутніх учителів іноземної мови. Ефективність і ступінь успішності самостійної пізнавальної діяльності студентів залежать також від рівня сформованості його певних якостей, психологічна, теоретична й практична готовність студента до самостійної позааудиторної роботи. У процесі самостійної діяльності студент повинен навчитися розвивати прагнення до досягнення успіхів у навчально-професійній діяльності, креативність мислення, творчу уяву; уміння управляти власними емоційними станами в умовах самостійної позааудиторної роботи; наполегливість, цілеспрямованість у діяльності, здатність переборювати труднощі, самостійно робити вибір, приймати рішення; уміння управляти собою в стані пошуку.



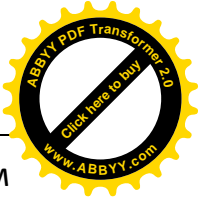
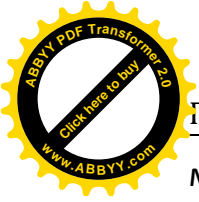
До матеріальних ресурсів Дж. Макбет відносить різноманітні засоби організації самостійної позааудиторної роботи (підручники, навчальні посібники, комп'ютерні програми, аудіо та відео касети тощо). Засоби навчання, які використовуються майбутніми учителями іноземної мови в університетах Великої Британії, містять навчальний матеріал, який або доповнює і розширює знання, отримані під час аудиторних занять, або використовується студентом для повного самостійного вивчення окремої теми. Використання різноманітних дидактичних засобів задовольняє всі навчальні потреби студентів. Набір цих засобів має містити матеріали, отримані із медіа простору, друковані, аудіо, відео, комп'ютерні матеріали і можуть включати: завершені мультимедійні курси; бібліотеки із відео та аудіо файлами; матеріали, спрямовані на розвиток окремих мовленнєвих умінь і навичок; практичні матеріали із лексики і граматики; матеріали для екзаменаційного тренування; словники, граматичні посібники тощо; краєзнавчі матеріали; іноземні газети і журнали, колекція телепередач іноземною мовою.

Людські ресурси включають у себе знання, уміння та навички викладача або тьютора, їхній досвід з організації ефективної самостійної навчальної діяльності майбутніх фахівців [4].

Роль викладача у цьому процесі є багатоаспектною. Вона включає не лише знання труднощів, які виникають від час її виконання, але й передбачення і знаходження підходів і можливостей їх усунення. Викладач має дотримуватися ідеального балансу між підтримкою студента з одного боку і надмірним домінуванням над ним з іншого боку. Ця частина напруження детально описана С. МакДоу [5]

О. Делл визначив характеристики психологічної готовності викладача до організації самостійної позааудиторної роботи студентів: здатність розуміти (сприймати) реакції студентів; високий рівень розвитку власних педагогічних умінь і навичок; гарне знання технології організації самостійної позааудиторної роботи. При цьому він повинен бути впевненим у собі й чітко розуміти як максимально ефективно організувати самостійну роботу (створення завдань, підготовка навчальних засобів тощо) [3].

Роль викладача вищого навчального закладу Великої Британії під час організації самостійної позааудиторної роботи сьогодні змінюється. Він акумулює в собі набір різноманітних функцій. Викладач виступає як помічник, дослідник, творець навчальної ситуації тощо. Викладач як помічник має знати набагато більше, ніж як людина, яка передає інформацію, розуміти правильне використання ефективних навчальних матеріалів для покращення



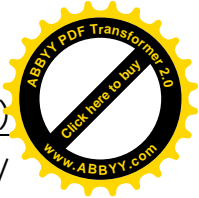
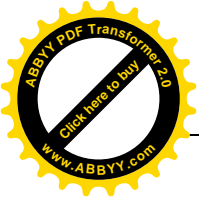
мовленнєвої діяльності студентів Паперові носії сьогодні не є єдиним джерелом навчальної інформації. Мультимедійні програми пропонують звук і відео; демонструють інтеграцію носіїв мови; електронні словники та енциклопедії є широко доступними, он-лайн газети містять сучасну і корисну інформацію тощо. Викладач у таких умовах повинен знати як навчити майбутнього вчителя іноземної мови як використовувати всі ці дидактичні засоби максимально ефективно. Як помічник він має бути гнучким і прислухатися до потреб студентів.

Пріоритетним у процесі організації сприятливого навчального середовища для самостійної позааудиторної роботи є використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій. Вони використовуються і впливають на всі рівні організації навчального середовища за Дж. Макбетом. Фізичний простір у вищих навчальних закладах Великої Британії широко оснащений Інтернетом, комп'ютерами із різноманітним програмним забезпеченням, мобільними пристроями тощо. Залучення новітніх інформаційних технологій сприяє урізноманітненню спілкування викладача і студентами за допомогою різних технічних засобів (віртуальне спілкування), що дає можливість варіювати час, відведений на виконання навчальних завдань, а також змінює сприймання студентами самого процесу самостійного оволодіння змістом навчального матеріалу. Все більше матеріальних ресурсів застосовується на основі новітніх інформаційних технологій, оскільки у британських університетах простежується тенденція частішого користування майбутніх учителів іноземної мови електронними бібліотеками для пошуку необхідної інформації ніж традиційними. Так само викладачі активніше підвищують свій професійний рівень та удосконалюють свої знання, уміння і навички за допомогою інформаційних технологій [2].

Висновки. Таким чином, дослідження особливостей створення сприятливого навчального середовища для виконання самостійної позааудиторної роботи у вищих навчальних закладах Великої Британії, дозволяє нам стверджувати, що воно є важливим ресурсом підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Departments and Schools // University of Kent. – Режим доступу до журн.: <http://www.kent.ac.uk/departments/atoz/index.html> (15.05.12).
2. Independent learning. Literature Review / [Meyer B., Haywood N., Sachev D., Faraday S.] Learning and Skills Network. Department for Children, Schools and Families, 2008. – 72 p.
3. Lamb T. Learning independently? Pedagogical and methodological implications of new learning environments / Terry Lamb. – Режим доступу до журн.: www.independentlearning.org/ILA/ila03_lamb.pdf (16.05.12).



4. MacBeath J. Learning for your self: supported study in Strathclyde schools / J. Macbeath. – Strathclyde: Strathclyde Regional Council, 1993 – 156 p.
5. McDonough S. Learner strategies // Language Teaching. – 1992. – #32. – P.1-18.
6. Undergraduate handbook guide // Newcastle University. – Режим доступу до журн.: <http://www.ncl.ac.uk/undergrad//handbook/guide.html> (15.05.12).

РЕЗЮМЕ

О. М. Палеха Создание учебной среды для выполнения самостоятельной внеаудиторной работы будущими учителями иностранного языка в высших учебных заведениях Великобритании.

В статье рассматриваются особенности создания в высших учебных заведениях Великой Британии благоприятной учебной среды для выполнения самостоятельной внеаудиторной работы будущими учителями иностранного языка. Автор анализирует основные компоненты учебной среды и исследует специфику ее функционирования при условии использования новейших информационных и коммуникационных технологий.

Ключевые слова: самостоятельная внеаудиторная работа, учебная среда, компоненты учебной среды, будущие учителя иностранного языка, новейшие информационные и коммуникационные технологии.

SUMMARY

O. Peleha. Creating of learning environment for the making of independent off classing work of english language's future teachers at the higher establishments of Great Britain.

The article focuses on considering special conditions of creating learning environment for future foreign language teachers' independent learning in British high educational establishments. The author analyzes the main components of learning environment and special conditions of its function in situation of usage information and communications technologies.

Key words: independent learning, learning environment, components of learning environment, future foreign language teachers, information and communications technologies.

УДК 378+371.13(005):78

Л. В. Пушкар

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

МУЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті актуалізовано питання історичного розвитку та особливостей музичного виховання молоді у різні визначні періоди минулих віків; представлено порівняльно-історичний аналіз наукових праць та сучасного практичного стану музичної підготовки майбутніх учителів немусичних спеціальностей у вищих навчальних закладах; висвітлено проблему музично-естетичного виховання студентів педагогічних університетів як невід'ємного компоненту їх професійної майстерності.

Ключові слова: музично-естетичне виховання, музична підготовка, майбутні вчителі, історичний розвиток.